

Avrupa Birliğı tarafından
finanse edilmektedir.

Bursa Belediyelerinin **LGBTİ+ Politikaları** Açısından Durumu

BURSA BELEDİİYELERİNİN LGBTİ+ POLİTİKALARI AÇISINDAN DURUMU

Hazırlayan

Defne Güzel

Katkıda Bulunanlar

Elif Gölet (*Veri Giriş*)

Ecmel Deniz Doğan (*Veri Giriş*)

Yayımlayan

Özgür Renkler Derneğı

Tasarım

Mustafa Horuş

Mart 2025, Bursa

Bu yayın parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Özgür Renkler Derneğı

info@ozgurrenkler.org

www.ozgurrenkler.org

**Avrupa Birliğı tarafından
finanse edilmektedir.**

* 'Bu yayın, CEİDİZLER Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliğı tarafından finanse edilmektedir. İçeriğı yalnızca Özgür Renkler Derneğı sorumluluğundadır ve her zaman Avrupa Birliğı'nin görüşlerini yansıtmaz.'

İÇİNDEKİLER

1. KISALTMALAR	4
2. TABLOLAR.....	5
3. YÖNETİCİ ÖZETİ	6
4. GİRİŞ.....	8
4.1. Metodoloji ve İnsan Hakları Standardı.....	9
5. BULGULAR.....	12
5.1. Stratejik Plan, Performans Raporu ve Faaliyet Raporları Açısından Durum	12
5.2. Yerel Eşitlik ve Eylem Planlarının Varlığı.....	16
5.3. Eşitlik Birimlerinin Varlığı.....	18
5.4. Sözleşmeler ve Politika Belgeleri	19
5.5. Kent Konseyleri	21
5.6. Sivil Toplum Örgütleriyle İlişki	23
5.7. Medya Görünürlüğü.....	24
6. SONUÇ	25
7. ÖNERİLER	26
8. KAYNAKÇA.....	28

1. KISALTMALAR

STÖ : Sivil Toplum Örgütü

YEPP : Yerel Eşitlik ve Eylem Planı

LGBTİ+ : Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks ve Artı ("artı" kavramı diğer cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çeşitliliğini ifade eder)

CEMR : Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi, 2006'da Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartını getirmiştir.

CEDAW : Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

CEİD : Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği

2. TABLOLAR

Tablo 1 Bursa Belediyeleri	9
Tablo 2 Göstergeler	10
Tablo 3 Stratejik Plan, Performans Raporu ve Faaliyet Raporları Açısından Durum.....	15
Tablo 5 Eşitlik Birimlerinin Varlığı.....	19
Tablo 6 Sözleşmeler ve Politika Belgeleri	20
Tablo 7 Kent Konseyleri	22
Tablo 8 Sivil Toplum Örgütleriyle İlişkisi.....	23
Tablo 9 Medya Görünürlüğü	24

3. YÖNETİCİ ÖZETİ

Lezbiyenler, geyler, biseksüeller, translar, interseksler ve diğer cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve/veya cinsiyet özelliklerine sahip kişiler (LGBTİ+) Türkiye’de artan bir ayrımcılık ve nefret kışkıracının içindeler. Günümüz ortamında siyasi yelpazenin birçok kesiminde LGBTİ+ karşıtı nefret söylemleri ve ayrımcı politikaları yaygınlaştırılıyor. “Aile”, “fıtrat”, “genel ahlak” gibi toplumsal olgularla LGBTİ+’lara dönük ayrımcılık pekiştirilmeye çalışılıyor. Siyasilerin nefret söylemleriyle LGBTİ+’lar “koçbaşı”, “veba”, “ifsad projesi” ya da “haçlı seferi” gibi tabirlerle damgalanıyor. Nefret söylemleriyle ayrımcılığa bir meşruiyet kurulmak istenirken LGBTİ+’ları koruyacak ve güçlendirecek normlar ve mekanizmaların oluşturulması şöyle dursun, devletin kurumsal strateji belgelerinde LGBTİ+’lara dönük ayrımcılık hedefleri yer alıyor.

Siyasi sahnede bu gelişmeler varken LGBTİ+’lara dönük nefret cinayetleri ve saldırılar sürüyor. Yaşanan ihlallere ses çıkarmanın sonucu eylemlerin yasaklanması, tutuklamalar ve gözaltılar. LGBTİ+’ların görünürlük çabaları ise sansürle bastırılıyor. LGBTİ+ derneklerine dönük gerekçesiz denetimlerle yıldırma politikası uygulanırken Türkiye Cumhuriyeti ifade özgürlüğü hususunda zorlu bir sınav veriyor. İstihdama erişememek, sağlık hizmetlerinden yararlanamamak, mal ve hizmet satışlarının reddi, özellikle artan yoksullukta barınmanın imkansızlaşması LGBTİ+’lar için hayatı iyiden iyiye yaşanmaz kılıyor.¹

İçinde bulunduğumuz bu dönemde LGBTİ+’lar için kaygı verici bir diğer husus da LGBTİ+ karşıtı yasa teklifleriyle ayrımcılığın norm haline gelmesi ihtimali. LGBTİ+’lar için koruyucu ve güçlendirici mekanizmalara hayati bir ihtiyaç duyulurken yerel yönetimlerin bu alandaki sorumluluğu son derece kritik. LGBTİ+’ların onurlu bir yaşam sürebilmesi, yoksulluktan korunabilmesi, temel hak ve özgürlüklerinden yararlanabilmesi toplumun dokusunu güçlendiren en başta gelen unsur. Nitekim LGBTİ+’lar maruz bırakıldıkları ayrımcılıklara rağmen büyük bir direngenlikle çeşitliliğe, insanlığa ve kültürel mirasa katkı sunmayı sürdürüyor.

Belediyelere kayyum atıldığı, mesnetsiz soruşturmaların hayat bulduğu ve demokratik yönetişimin ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bu atmosferde özellikle yerel yönetimlerin LGBTİ+ alanında çalışma yürütmekte duyduğu çekinceler de LGBTİ+’ların hak kaybını pekiştiriyor. Oysa ki LGBTİ+ haklarını açıkça savunmak ve LGBTİ+’ları güçlendirecek mekanizmaları hayata geçirmek yerel yönetimlerin de asli sorumlulukları arasında. Belediyelerin etkisi göz önünde bulundurulduğunda LGBTİ+’ların güvenliğini sağlamada, LGBTİ+’ları ayrımcılığa karşı korumada, LGBTİ+’ları istihdam ve eğitim olanaklarından yararlandırma, LGBTİ+’ların yeterli yaşam düzeyine erişebilmesi için politikaları harekete geçirmede yapabileceği pek çok çalışma var. Türkiye’nin pek çok belediyesinde ve Bursa belediyelerinde daha önce LGBTİ+’lara psikososyal ve hukuki destek sunulduğunu, LGBTİ+ hak örgütleriyle belediyelerin ortak projeler hayata geçirdiğini, Onur Ayını belediyelerin sosyal medya hesaplarından yaptığı paylaşımlarla kutladığını, LGBTİ+’lar için sığınma imkanı sağladığını, ayrımcılığa karşı durmak için çeşitli protokollere imzacı olduklarını mücadele tarihimizden yola çıkarak biliyoruz. Bu sorumluluğu belediyelere tekrar hatırlatma ihtiyacı hissediyoruz.

1 <https://kaosgldernegi.org/images/library/lgbti-larin-i-nsan-haklari-raporu-2024.pdf>

Hazırladığımız bu izleme çalışmasının sonuçları gösteriyor ki:

- Belediyelerin stratejik plan, performans ve faaliyet raporlarında LGBTİ+, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği kavramları neredeyse geçmiyor. “Dezavantajlı” veya “kırılgan” gibi kavramlar belgelerde yer alsada bu kavramlarla ya LGBTİ+’lar kast edilmiyor ya da kast edilip edilmedikleri belirsiz bırakılıyor. Belediyelerin ilgili belgelere internet sitelerinde yer vermemesi de şeffaflığın ve erişilebilirliğin önüne geçiyor.
- Belediyelerin çoğunda Yerel Eşitlik ve Eylem Planı bulunmuyor. Nilüfer Belediyesi’nin hazırladığı Yerel Eşitlik ve Eylem Planı ise LGBTİ+ hakları hususunda diğer Bursa belediyelerine emsal niteliğinde.
- LGBTİ+’ları güçlendirmeye dönük bütçe hedefleri ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme mevcut değil. LGBTİ+’lara dönük hiçbir çalışma belediyeler tarafından hayata geçirilmiyor. Toplumsal cinsiyet eşitliğine dönük çalışmalar da bir o kadar az.
- Eşitlik Birimlerinin sayısı da yok denecek kadar az. LGBTİ+’ların doğrudan temas kurabileceği, LGBTİ+ hakları hususunda politikalar geliştiren kanallar yaratılmamış durumda.
- Kent konseylerinin LGBTİ+ haklarıyla ilgili bir etkinliği bulunmadığı gibi bu alanda çalışan komisyonları da yok. LGBTİ+ dostu belediyecilik protokolüne halihazırda imzacı bir belediye başkanı bulunmazken, eşitliği sağlayıcı sözleşmelerin sayısı da Bursa belediyelerinde bir elin parmağını geçmiyor. Oysaki örneğin CHP belediyelerinin imzaladığı bazı politika belgeleri Yerel Eşitlik ve Eylem Planlarının hazırlanmasını zorunlu kılıyor.
- Belediyeler toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan STÖ’lerle ilişki kurmuyor. Kentteki LGBTİ+ dernekleriyle temasa geçmiyor. Sivil katılımın önünde ciddi bir engel bulunuyor.
- LGBTİ+’lara dair herhangi bir bilgi, hizmet duyurusu ya da görünürlük sağlayacak başka bir ifade ise belediyelerin ne internet sitelerinde ne sosyal medya hesaplarında mevcut.

Bu çalışma kapsamında Harmancık ve Mustafakemalpaşa belediyeleri dışında bütün belediyelere ve Nilüfer, Gemlik, Mudanya, Bursa ve Osmangazi kent konseylerine bilgi edinme başvurusunda bulunduğumuzu da belirtmek isteriz. Ne yazık ki Harmancık ve Mustafakemalpaşa belediyelerinde olduğu gibi diğer kent konseylerine de başvuruda bulunabileceğimiz bir kanal bulamadık. LGBTİ+ hakları alanında çalışmalarını, LGBTİ+ dostu belediyecilik protokolüne imzacı olup olmadıklarını, LGBTİ+ hakları hususunda etkinlik yapıp yapmadıklarını ve LGBTİ+ alanında çalışacak meclisler kurup kurmadıklarını sorduğumuz belediyelerin ve kent konseylerinin çoğundan yanıt alamadık. Bilgi edinme başvurumuz süresince Bursa Büyükşehir Belediyesi sorularımızın “bilgi edinme talebi kapsamı dışında” olduğunu belirtti. İnegöl Belediyesi soruların karşılığı olmayan yanıtlar verirken, Osmangazi, Yıldırım ve Yenişehir belediyeleri LGBTİ+ hakları alanında doğrudan çalışmadığını belirtti. Diğer belediyelerden ise yanıt alamadık. Başvurumuza tek yanıt veren Bursa Kent Konseyi de benzer şekilde LGBTİ+ alanında çalışmadığını dile getirdi. Bilgi edinmenin bu derece işlevsiz kılındığı bir noktada elde ettiğimiz bu verileri bizler de yönetici özetinde beyan etmekle yetiniyoruz.

Ortaya koyduğumuz sonuçlar, yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine LGBTİ+’ların katılımı hususunda ciddi bir engel olduğuna işaret ediyor. LGBTİ+’ların bu şartlar altında taşıdığı çekincelerden ötürü belediyelerin hizmetlerinden faydalanamayacağı ve kent konseyleri gibi yapılanmalarda örgütlenemeyeceği ise aşikar.

Çalışmamız süresince bize destek olan Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneğine (CEİD), odak grup görüşmeleri yaptığımız aktivistlere ve uzmanlara teşekkür ederiz. Hazırladığımız bu raporun LGBTİ+ politikalarını uygulamada belediyelere ışık olmasını dileriz.

4. GİRİŞ

“Kent” kavramı çok çeşitli tanımları da beraberinde getiriyor. Her ne kadar buna bir sınır çizmek zor olsa da kentlerin “yaşayan” yerler olduğunu söylemek yanlış olmaz. İnsanların yaşadığı, ticaret-sanayi-yönetim gibi çok çeşitli meslek dallarıyla geçimini sağladığı, eğlence-barınma-seyahat gibi tüm ihtiyaçlarını giderdiği ve bütünleştiği bir alan olarak karşımıza çıkıyor kent. Elbette bu alanda bankalar, belediyeler, sağlık kurumları, şirketler gibi pek çok aktör de mevcut. Hem bu aktörler hem kentin yaşayanları talepleri ve yorumlarıyla kenti şekillendirirken kentlerin bir kimlik kazanması da kaçınılmaz. Yalnızca yapılanma değil, bu haliyle örgütlenme de kentin ayrılmaz bir parçası. Kentin kazandığı kimliği şekillendiren önemli unsurlardan biri de yerel yönetimler. Yerel yönetimlerin bir alt türü olarak değerlendirebileceğimiz belediyeler, sağladığı kamu hizmetleriyle, geniş yetkileri ve sorumluluklarıyla kent üzerinde büyük bir etkiye sahip.

Peki yurttaşlar olarak kentin sunduğu olanaklardan ne derece yararlanabiliyoruz? Kentin kimliği üzerinde ne derece söz sahibiyiz? Cinsel yönelimimiz, cinsiyet kimliğimiz, cinsiyet özelliklerimiz, cinsiyet ifademiz, etnik kökenimiz, sosyo ekonomik koşullarımız, bedenimiz, yaşıyoruz bu olanaklara erişmemizi nasıl etkiliyor? Kültürel ve sosyal yaşamın bir merkezi olan kent, kültürlerimizi ve yaşam biçimlerimizi ne derece içeriyor ya da bunları nasıl etkiliyor? Tam da bu noktada karşımıza özellikle dezavantajlı grupların yaşam alanlarını etkileyen kararlar üzerine söz sahibi olmasını anlatan “kent hakkı” ve “insan hakları kentleri” kavramları çıkıyor.

Fransız sosyolog ve filozof Henri Lefebvre kentsel eşitsizlikler karşısında anti-kapitalist bir “manifesto” niteliğinde “kent hakkı” ifadesini kavramsallaştırdı. Kent hakkı ifadesi tüm kent sakinlerinin imkanlara eşit erişiminin sağlanmasını ve karar alma süreçlerinde rol almasını ifade ediyor. Daha sonra kent hakkı kavramı Dünya Kent Hakkı Şartı içinde tanımlandı. Evrensel insan hakları norm ve standartlarının yerel düzeyde uygulanması ve belediyeler tarafından referans alınması olarak tanımlanabilecek “insan hakları kentleri” anlayışı ise insan hakları ve yerel yönetimleri buluşturuyor. Yaşamı ve çevreyi iyileştirmek insan hakları politikalarının yerel düzeyde uygulanmasından geçiyor. Belediye politikalarının, meclis kararlarının, stratejik plan ve programlarının ve uygulamalarının insan hakları standartları ile uyumlu olması bu sürecin bir parçası. Bu anlayışa göre kent sakinleri “hak sahibi” iken belediye de “yükümlülük sahibi” olarak ortaya çıkar. Yerel yönetimler **katılımcılık, eşitlik, ayırım gözetmeme, kapsayıcılık ve hesap verebilirlik** ilkeleri doğrultusunda hareket eder.

İnsan hakları kentleri anlayışını vurgulayarak söze başlamak istediğimiz bu çalışmada, Bursa belediyelerinin LGBTİ+ politikaları açısından durumunu ortaya koymayı ve belediyeleri LGBTİ+ politikaları açısından izleyebilmek için etkili göstergeleri oluşturmayı amaçladık.

Özgür Renkler Derneği olarak on yılı aşkın süredir Bursa’da LGBTİ+’ları ve LGBTİ+ haklarını güçlendirmek için çalışıyoruz. Merkezimiz olan Bursa’da, LGBTİ+’lara hukuki ve psiko-sosyal danışmanlık hizmetleri sağlıyor, LGBTİ+ haklarına ilişkin çeşitli savunuculuk çalışmaları

gerçekleştiriyoruz. Çalışmalarımızı tıpkı diğer LGBTİ+ derneklerinin de ortaya koyduğu gibi toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmek, daha adil ve özgür bir geleceği inşa etmek için hayata geçirdiğimizi bir kez daha hatırlatmak isteriz. Var olduğumuz günden bu yana yerel yönetimlerle sayısız faaliyetin içerisinde yer almanın deneyimiyle söylemek isteriz ki; kent sakinlerine olanaklar sunan yerel yönetimler, insan haklarına ışık tutmadan sürdürülemez ve LGBTİ+ haklarını içermeyen bir insan hakları bakış açısı geliştiremez. LGBTİ+'lara dönük ayrımcılık ve şiddet günden güne tırmanırken LGBTİ+ haklarının korkmadan savunulmasına, LGBTİ+'ları güçlendirici mekanizmaların hayata geçirilmesine ve LGBTİ+'ların karar alma süreçlerine dahil edilmesine ihtiyacımız var.

4.1. Metodoloji ve İnsan Hakları Standardı

İzleme çalışmamız kapsamında Yogyakarta İlkelerini, Anayasa'nın Kanun önünde eşitlik (Madde 10) maddesini, 5393 sayılı Belediye Kanununu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununu, CEMR'i, CEDAW'ı, Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesini, Siyasi ve Medeni Haklar Uluslararası Sözleşmesini, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini, Birleşmiş Milletler Kalkınma Amaçlarını, Yogyakarta İlkelerini, İstanbul Sözleşmesini ve Kent Konseyleri Yönetmeliğini insan hakları standardı olarak belirledik.

Bursa'da bulunan bir büyükşehir belediyesi ve on yedi ilçe belediyesi olmak üzere toplam on sekiz belediyeyi inceleme kapsamına aldık.

Bursa Belediyeleri		
<i>*Bu tabloda Bursa belediyeleri gösterilmiştir.</i>		
Sıra	Belediye	Yapı
1	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir Belediyesi
2	Büyükorhan Belediyesi	İlçe Belediyesi
3	Gemlik Belediyesi	İlçe Belediyesi
4	Gürsu Belediyesi	İlçe Belediyesi
5	Harmancık Belediyesi	İlçe Belediyesi
6	İnegöl Belediyesi	İlçe Belediyesi
7	İznik Belediyesi	İlçe Belediyesi
8	Karacabey Belediyesi	İlçe Belediyesi
9	Keles Belediyesi	İlçe Belediyesi
10	Kestel Belediyesi	İlçe Belediyesi
11	Mudanya Belediyesi	İlçe Belediyesi
12	Mustafakemalpaşa Belediyesi	İlçe Belediyesi
13	Nilüfer Belediyesi	İlçe Belediyesi
14	Orhaneli Belediyesi	İlçe Belediyesi
15	Orhangazi Belediyesi	İlçe Belediyesi
16	Osmangazi Belediyesi	İlçe Belediyesi
17	Yenişehir Belediyesi	İlçe Belediyesi
18	Yıldırım Belediyesi	İlçe Belediyesi

Tablo 1 Bursa Belediyeleri

Toplam on sekiz belediyeyi yapısal anlamda izlemek için yedi alan ve on iki gösterge belirledik. İzleme çalışmamız kapsamında LGBTİ+ aktivistleriyle, yerel yönetimler alanında çalışan uzmanlarla ve insan hakları savunucularıyla yarı yapılandırılmış mülakatlar ve odak grup görüşmeleri yaparak göstergelerimizi oluşturduk. Gerekli sonuçlara ulaşmak için yazılı doküman analizi ve internet araştırması yaptık.

Gösterge Tablosu	
<i>*Bu tabloda Bursa belediyelerini LGBTİ+ politikaları açısından izlemek için oluşturulan göstergeler sıralanmıştır.</i>	
Alan	Gösterge
1. Stratejik Plan, Performans Raporu ve Faaliyet Raporu	Gösterge 1.1 LGBTİ+, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve toplumsal cinsiyet kavramlarının belgedeki varlığı
	Gösterge 1.2 LGBTİ+ haklarını güçlendirmek için oluşturulan bütçe hedefinin varlığı
	Gösterge 1.3 Toplumsal cinsiyet eşitliğine ve LGBTİ+ haklarına dönük gerçekleştirilen faaliyetler
2. Eşitlik Birimleri	Gösterge 2.1 Eşitlik Birimlerinin varlığı
3. Yerel Eşitlik ve Eylem Planı (YEEP)	Gösterge 3.1 Yerel Eşitlik Eylem Planının varlığı
	Gösterge 3.2 Yerel Eşitlik Eylem Planının LGBTİ+'lara dönük saptadığı hedefleri
4. Sözleşmeler ve Politika Belgeleri	Gösterge 4.1 Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartının imzalanma durumu
	Gösterge 4.2 Taraf olunan eşitliği sağlayıcı politika belgelerinin varlığı
5. Kent Konseyleri	Gösterge 5.1 Kent Konseylerinin LGBTİ+ politikalarına ilişkin komisyonunun varlığı
	Gösterge 5.2 Kent Konseylerinin LGBTİ+ politikalarına ilişkin etkinlikleri ve planları
6. Medya Görünürlüğü	Gösterge 6.1 Belediye kurumsal sitesinde ve sosyal medya hesaplarında LGBTİ+ haber içeriklerinin varlığı
7. Sivil Toplum Örgütleriyle (STÖ'lerle) İlişki	Gösterge 7.1 Toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan sivil toplum örgütleriyle işbirliği, protokol ve etkinlikler

Tablo 2 Göstergeler

Göstergeleri oluştururken şu hususlara dikkat ettik:

- Tüm belediyelerde mevcut olduğu için 2025-2029 dönemine ait stratejik plan raporlarını inceledik.
- Performans raporlarında 2024 ya da varsa 2025 raporlarını göz önünde bulundurduk.
- Hiçbir belediyenin 2024 dönemine ait faaliyet raporu izleme sürecimizde yayınlanmadığı için 2023 dönemine ait faaliyet raporlarını kapsamımıza aldık.
- YEEP'in varlığı hususunda varsa 2024-2026 dönemini eğer mevcut değilse 2022-2024 dönemini inceledik.
- Söz konusu belediyelerde Eşitlik Birimlerinin varlığını, YEEP'in varlığını, Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıcı başka sözleşmelere imzacı olup olmadıklarını inceledik.
- Yalnızca 2024 yılında belediyelerin sosyal medya hesaplarında ve kurumsal internet sitesinde LGBTİ+ haber içeriğinin varlığını araştırdık.
- Kent Konseylerinde LGBTİ+ haklarına dönük bir komisyonun varlığı ve 2024'te LGBTİ+ hakları konusunda etkinlik düzenleyip düzenlemedikleri bir başka inceleme konumuz oldu.
- Son olarak söz konusu belediyelerin 2024'te toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan STÖ'lerle kurduğu işbirliklerini, protokolleri ve etkinlikleri kapsamımıza aldık.

Ayrıca çalışmamız Bursa’da bulunan belediyelere ve kent konseylerine bilgi edinmek için başvuruda bulunduk. Başvurumuz kapsamında belediyelere ve kent konseylerine LGBTİ+ hakları konusunda çalışmalarının olup olmadığını, LGBTİ+ dostu belediyeçilik protokolüne imzacı olup olmadıklarını, LGBTİ+ meclisi - eşitlik meclisi - LGBTİ+ çalışma grubu gibi yapılar oluşturup oluşturmadıklarını sorduk ve cevaplarını da raporlama çalışmamızın yönetici özeti bölümünde değerlendirdik.

LGBTİ+’ların durumuna ilişkin veri toplama çalışmalarının günden güne zorlaştığını da bu çalışma içerisinde belirtmek isteriz. Nitekim Türkiye’de ve daha özelinde Bursa’da ne yazık ki belediyelerin ekonomik ve sosyal haklara dair herhangi bir aşamalı/tedrici geliştirme planı mevcut değil. Günden güne geriye giden medeni ve siyasal haklar ile etkileşimli bir biçimde bu hakların kullanımının da geriye gittiğini gözlemliyoruz. Öte yandan Bursa belediyelerinin LGBTİ+’ların özelleşen ihtiyaçlarına dönük spesifik hizmetleri ve hizmet birimleri de mevcut değil. Paylaşılan LGBTİ+ duyarlı göstergeler oldukça sınırlı. Bursa belediyelerinin LGBTİ+ hak örgütleriyle kurdukları iletişim de öyle. Tersine LGBTİ+ politikalarından imtina edilen bir süreçten geçiyoruz. Bu yalnızca belediyeler nezdinde değil, kamu politikaları açısından da durum farksız. LGBTİ+ karşıtı Anayasa değişikliği ve yasa tasarısı tartışmaları siyasilerin nefret söylemlerine eşlik ediyor. LGBTİ+ karşıtlığı merkezi idarenin çeşitli eylem planlarıyla kurumsallaştırılıyor.

5. BULGULAR

Bu bölümde belediyelerin stratejik plan, performans ve faaliyet raporlarında LGBTİ+ politikalarının durumu ile birlikte, yerel eşitlik eylem planlarının ve eşitlik birimlerinin varlığını izleme tablolarıyla ortaya koyduk. Ayrıca belediyelerin tarafı olduğu sözleşmeler, kent konseylerinin LGBTİ+ çalışmaları, belediyelerin sivil toplum örgütleriyle kurduğu işbirliklerini ve kurumsal medyalarında LGBTİ+ görünürlüğünü de yine çeşitli izleme tablolarıyla göstermeye gayret ettik. Burada yer alan bilgilerin yalnızca belirlediğimiz izleme dönemini kapsadığını, daha eskiyi veya daha yeniyi kapsamadığını da belirtmek isteriz.

5.1. Stratejik Plan, Performans Raporu ve Faaliyet Raporları Açısından Durum

Bir büyükşehir ve on yedi ilçe belediyesi olmak üzere Bursa'da bulunan toplam on sekiz belediyenin stratejik planları, performans ve faaliyet raporlarını inceledik. Bu inceleme süresince ilgili belgelerde "cinsel yönelim", "cinsiyet kimliği", "LGBTİ+" ve "toplumsal cinsiyet" kavramlarının yer alıp almadığına baktık.

Tüm belediyelerin 2025-2029 dönemine ait stratejik planlarını incelerken kimi belediyelerin 2025 performans raporu bulunmadığı için performans raporu incelemesinde 2024 ya da mevcut ise 2025 belgelerini baz aldık. Faaliyet raporu incelemesinde ise araştırmamız sırasında hiçbir belediyenin 2024 faaliyet raporu yayınlanmadığı için 2023'e ait faaliyet raporlarını temel aldık.

Belediyelerin kurumsal internet siteleri üzerinden sürdürdüğümüz araştırmada şu belgelere erişemedik:

- Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan Raporu (2025-2029) ve Performans Raporu (2024 veya 2025)
- Gürsu Belediyesi Stratejik Plan Raporu (2025-2029)
- Harmancık Belediyesi Stratejik Plan Raporu (2025-2029), Performans Raporu (2024 veya 2025) ve Faaliyet Raporu (2023)
- İznik Belediyesi Stratejik Plan Raporu (2025-2029) ve Performans Raporu (2024 veya 2025)
- Karacabey Belediyesi Stratejik Plan Raporu (2025-2029) ve Performans Raporu (2024 veya 2025)

- Keles Belediyesi Performans Raporu (2024 veya 2025)
- Orhaneli Belediyesi Stratejik Plan Raporu (2025-2029), Performans Raporu (2024 veya 2025) ve Faaliyet Raporu (2023)
- Yıldırım Belediyesi Performans Raporu (2024 veya 2025)

Katılım, kaynakların etkin kullanımı, şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından stratejik plan raporları oldukça önemli bir rol oynuyor. Yine stratejik planda belirlenen hedeflerin dönemsel bazda kaynak yönetimi açısından nasıl uygulandığını ve detaylarını gösteren performans raporları ve faaliyet raporları da bir o kadar önemli. Böylesi raporların güncel ve erişilebilir olmasının şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleriyle kurduğu ilişkiyi bir not olarak düşmek gerekir.

Erişilebilen raporlar açısından değerlendirdiğimizde pek çok belediyenin ilgili raporlarında saptamaya çalıştığımız kavramlar yer almıyor. Bu durum bize Bursa belediyelerinde LGBTİ+ hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarının güçlendirilmesi gerektiğini açıkça ortaya koyuyor.

Belirlediğimiz kavramların yer aldığı belediyelerin ilgili raporlarına bakacak olursak karşımıza şu sonuçlar çıkıyor:

- Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan Raporu, toplumsal cinsiyet eşitliğine dönük direnci bir tehdit olarak tespit ederek bu hususta farkındalık çalışmaları yapılmasını hedefliyor.
- Mudanya Belediyesi Stratejik Plan Raporu cinsel yönelime dönük ayrımcılığın azaltılmasını, eşitlik birimleri ve eşitlik komisyonlarının kurulmasını hedefliyor. Performans Raporu ise toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını hedeflerken ilgili birim ve komisyonların kurulması için bütçe saptamasında bulunuyor.
- Mustafakemalpaşa Belediyesi Faaliyet Raporu toplumsal cinsiyet eşitliğine olan duyarlılığa dikkat çekiyor.
- Nilüfer Belediyesi Stratejik Plan Raporu toplumsal güçlenmeyi sağlamak için toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik eğitimler düzenlenmesini hedefliyor. Performans Raporu, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına dikkat çekiyor. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı hedefliyor. Bu hususta uygulanacak farkındalık çalışmaları ve danışmanlık hizmetleri için bütçe saptamasında bulunuyor. Faaliyet Raporu ise cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığa dikkat çekerken bu bağlamda oluşan fırsat eşitsizliklerini azaltmayı hedefliyor. Belgede ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine dönük farkındalık eğitimlerinin verildiği gözlemlenebiliyor.
- Son olarak Osmangazi Belediyesi Stratejik Plan Raporu sosyal hizmet faaliyet alanının bir hizmeti olarak "toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük faaliyetler" tanımlıyor. Faaliyet Raporu içerisinde ise toplumsal cinsiyet bilincinin kurumun güçlü yönü olarak saptandığı görülebiliyor.

Yalnızca bu beş belediye, ilgili raporlarının bazılarında "LGBTİ+", "cinsel yönelim", "cinsiyet kimliği" ve "toplumsal cinsiyet" kavramlarının birine veya birkaçına oldukça sınırlı bir şekilde yer veriyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve LGBTİ+ hakları alanında çalışan STÖ'lerin stratejik plan çalışmalarına dahil edilmesi ilgili belgelerin güçlendirilmesi için en başlıca seçenek. Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve cinsiyet özellikleri ile ilişkili olarak uluslararası insan hakları hukukunun nasıl uygulanabileceğini ortaya koyan Yogyakarta İlkeleri, İstanbul Sözleşmesi, CEDAW ve sürdürülebilir kalkınma amaçları da plan oluşturma süreçlerinde rehber olarak benimsenmeli. Metodoloji ve İnsan Hakları Standardı bölümünde çerçeveselendirdiğimiz normlar da bu uygulanabilirliği destekler nitelikte.

X* işareti, kavramların metinde yer aldığını belirtmektedir.

Stratejik Plan, Performans Raporu ve Faaliyet Raporları Açısından Durum

* Bu tabloda Bursa belediyelerinin hazırladığı stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporu belgelerinde "cinsel yönelim", "cinsiyet kimliği", "LGBTİ+" ve "toplumsal cinsiyet" kavramlarının yer alıp almadığı gösterilmiştir.

Sıra	Belediye	Stratejik Plan (2025-2029)	Performans Raporu (2024 ya da varsa 2025)	Faaliyet Raporu (2023)	Açıklama
1	Bursa Büyükşehir Belediyesi	✓ İlgili kavramlar yer alıyor.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2025)	İlgili kavramlar yer almıyor.	* Stratejik Plan Raporunda toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik direnç tehdit olarak tespit edilerek eğitim ve farkındalık çalışmaları hedeflenmiştir.
2	Büyükorhan Belediyesi	Belgeye erişilemedi.	Belgeye erişilemedi.	İlgili kavramlar yer almıyor.	
3	Gemlik Belediyesi	İlgili kavramlar yer almıyor.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2024)	İlgili kavramlar yer almıyor.	
4	Gürsu Belediyesi	Belgeye erişilemedi.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2024)	İlgili kavramlar yer almıyor.	
5	Harmancık Belediyesi	Belgeye erişilemedi.	Belgeye erişilemedi.	Belgeye erişilemedi.	
6	İnegöl Belediyesi	İlgili kavramlar yer almıyor.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2025)	İlgili kavramlar yer almıyor.	
7	İznik Belediyesi	Belgeye erişilemedi.	Belgeye erişilemedi.	İlgili kavramlar yer almıyor.	
8	Karacabey Belediyesi	Belgeye erişilemedi.	Belgeye erişilemedi.	İlgili kavramlar yer almıyor.	
9	Keles Belediyesi	İlgili kavramlar yer almıyor.	Belgeye erişilemedi.	İlgili kavramlar yer almıyor.	
10	Kestel Belediyesi	İlgili kavramlar yer almıyor.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2025)	İlgili kavramlar yer almıyor.	
11	Mudanya Belediyesi	✓ İlgili kavramlar yer alıyor.	✓ İlgili kavramlar yer alıyor. (2025)	İlgili kavramlar yer almıyor.	* Stratejik Plan Raporunda cinsel yönelime dönük ayrımcılığın azaltılması hedeflenmiştir. Ayrıca eşitlik birimlerinin ve eşitlik komisyonlarının kurulması hedeflenmiştir. * Performans raporunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hedeflenmiştir ve eşitlik birimleri ile eşitlik komisyonlarının kurulması için 2.895,000₺ bütçe ayrılmıştır.
12	Mustafakemalpaşa Belediyesi	İlgili kavramlar yer almıyor.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2025)	✓ İlgili kavramlar yer alıyor.	* Faaliyet Raporunda toplumsal cinsiyet eşitliğine olan duyarlılığa dikkat çekilmiştir.

Sıra	Belediye	Stratejik Plan (2025-2029)	Performans Raporu (2024 ya da varsa 2025)	Faaliyet Raporu (2023)	Açıklama
13	Nilüfer Belediyesi	✓ İlgili kavramlar yer alıyor.	✓ İlgili kavramlar yer alıyor (2025)	✓ İlgili kavramlar yer alıyor.	* Stratejik Plan Raporunda toplumsal güçlenmeyi sağlamak için toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik eğitim düzenlenmesi hedeflenmiştir. * Performans Raporunda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına dikkat çekilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak hedeflenmiştir. 2025 toplumsal cinsiyet farkındalık çalışmaları ve danışmanlık hizmetleri için 605.000₺ bütçelendirme yapılmıştır. * Faaliyet Raporunda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda fırsat eşitsizliklerini azaltma hedeflenmiştir. - Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dönük farkındalık eğitimleri verilmiştir.
14	Orhaneli Belediyesi	Belgeye erişilemedi.	Belgeye erişilemedi.	Belgeye erişilemedi.	
15	Orhangazi Belediyesi	İlgili kavramlar yer almıyor.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2025)	İlgili kavramlar yer almıyor.	
16	Osmangazi Belediyesi	✓ İlgili kavramlar yer alıyor.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2025)	✓ İlgili kavramlar yer alıyor.	* Stratejik Plan Raporu içerisinde 2025-2029 dönemi için sosyal hizmet faaliyet alanının bir hizmeti olarak "toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyetler" tanımlanmıştır. * Faaliyet Raporu içerisinde toplumsal cinsiyet bilinci kurumun güçlü yönü olarak saptanmıştır.
17	Yenişehir Belediyesi	İlgili kavramlar yer almıyor.	İlgili kavramlar yer almıyor. (2025)	İlgili kavramlar yer almıyor.	
18	Yıldırım Belediyesi	İlgili kavramlar yer almıyor.	Belgeye erişilemedi.	İlgili kavramlar yer almıyor.	

Tablo 3 Stratejik Plan, Performans Raporu ve Faaliyet Raporları Açısından Durum

İzleme çalışmamız içerisinde dikkat çeken bir başka boyut da şu oldu:

- Gemlik, Gürsu, Kestel, İnegöl, Mudanya, Mustafakemalpaşa, Orhaneli, Orhangazi, Osmangazi, Yenişehir ve Yıldırım Belediyeleri ilgili belgelerinde "dezavantajlı" kavramına yer verse de bu kavramla LGBTİ+'ların kast edilip edilmediği oldukça belirsiz bir durumda.
- Gürsu Belediyesi Performans Raporu "dezavantajlı gruplar" kavramına yer verirken hemen ardından parantez içine aldığı "yatalak, engelli" kavramlarıyla "dezavantajlı gruplar" kavramını sınırlandırıyor.

- Kestel Belediyesi Stratejik Plan Raporu ve Performans Raporu “dezavantajlı” kavramını “engelli”, “kadın”, “yaşlı”, “çocuk” kavramlarıyla sınırlandırıyor. Benzer şekilde Osmangazi Belediyesi Stratejik Plan Raporu da “dezavantajlı” kavramını “genç”, “kadın” ve “çocuk” kavramlarıyla sınırlandırıyor.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan Raporu “kırılgan gruplar” kavramına yer veriyor. Kırılgan grupların sosyal olanaklardan yararlanması için bütçe ayırıyor. STÖ’lerin bu konudaki çalışmalarını görünür kılmak ve kapasite geliştirme eğitimleri düzenlemek hedefleniyor. Yine de “kırılgan gruplar” kavramıyla LGBTİ+’ların kast edilip edilmediği belirsiz durumda. Nitekim aynı belediyenin 2025 Performans Raporu “kırılgan gruplar” kavramıyla “çocuk”, “engelli” ve “yaşlılara” dönük çalışmaları işaret ediyor.
- Nilüfer Belediyesi Stratejik Plan Raporu ve Performans Raporu “sosyal risk altındaki gruplar” tanımlamasını getiriyor. Bu tanımlamayla da LGBTİ+’ların kast edilip edilmediği belirsiz bir durumda.

“Dezavantajlı”, “kırılgan”, “risk altındaki gruplar” gibi şemsiye kavramlar ayrımcılığa ve hak ihlallerine uğrayan, eşit haklardan ve hizmetlerden faydalanamayan çeşitli grupları tanımlamak için kullanılan kavramların arasında geliyor. Bu kavramların parantez içinde sınırlandırılması ve bu sınırlandırmalara LGBTİ+’ların dahil edilmemesi, LGBTİ+’ların bilinçli biçimde dışarıda bırakıldığını gösteriyor. Herhangi bir sınırlandırma getirilmediğinde ise, kavramına LGBTİ+’ları içerip içermediği belirsizleşiyor.

5.2. Yerel Eşitlik ve Eylem Planlarının Varlığı

Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için yerelde hayata geçirilen, politika ve hizmetleri belirleyen stratejik bir belge niteliği taşıyan YEOP eşit katılımı sağlayacak bir yol haritası niteliğinde. LGBTİ+ kapsayıcı politikaların da hayata geçirilmesi açısından önemli bir rol taşıyan bu belge kentteki durumu ve ihtiyacı saptadığı gibi somut adımlar atılmasını ve izleme-değerlendirme mekanizmalarının kurulmasını öngörüyor.

Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin 2024-2026 dönemi için hazırladığı YEOP toplumsal cinsiyet farkındalığına ilişkin çalışmaların yapılmasını, belediye çalışanlarına farkındalık eğitimleri verilmesini, toplumsal cinsiyete duyarlı veri toplama ve bütçeleme eğitimlerinin personellere verilmesini ve 8 Mart ya da 25 Kasım gibi önemli günlerde farkındalık çalışmalarının yapılmasını hedefliyor. Toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirecek bu belgede LGBTİ+’larla ilgili spesifik bir hedef ne yazık ki bulunmuyor.

Başka bir örnek ise Nilüfer Belediyesi. Belediyenin 2022-2024 dönemine ait Planında LGBTİ+’ların sağlığa erişimi için çalışmaların yapılması, yerel yönetimlerin karar alma mekanizmalarına LGBTİ+’ların katılımının sağlanması, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı şiddetin önlenmesi açıkça hedefleniyor. Belediyenin 2024-2026 dönemine ilişkin güncel planı bulunmuyor ancak hazırlanmakta olduğu bilgisi Özgür Renkler Derneği ile paylaşıldı.

Yerel Eşitlik ve Eylem Planlarının Varlığı

* Bu tabloda Bursa belediyelerinin YEEP'e sahip olup olmadıkları gösterilmiştir.

Sıra	Belediye	Yerel Eşitlik Eylem Planı (2022-2024 veya 2024-2026)	Açıklama
1	Bursa Büyükşehir Belediyesi	✓ Mevcut.	2024-2026 dönemine ait planda şu başlıklar öne çıkıyor: * Toplumsal cinsiyet farkındalığına ilişkin çalışmalar yapılması * Belediye çalışanlarına farkındalık eğitimleri verilmesi * Toplumsal cinsiyete duyarlı veri toplama ve bütçeleme eğitimlerinin personele verilmesi * 8 Mart ve 25 Kasım gibi günlerde farkındalık çalışmalarının yapılması Buna karşın belgede cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve LGBTİ+ kavramları yer almıyor.
2	Büyükorhan Belediyesi	-	
3	Gemlik Belediyesi	-	
4	Gürsu Belediyesi	-	
5	Harmancık Belediyesi	-	
6	İnegöl Belediyesi	-	
7	İznik Belediyesi	-	
8	Karacabey Belediyesi	-	
9	Keles Belediyesi	-	
10	Kestel Belediyesi	-	
11	Mudanya Belediyesi	-	
12	Mustafakemalpaşa Belediyesi	-	
13	Nilüfer Belediyesi	✓ Mevcut.	2022-2024 dönemine ait planda şu başlıklar öne çıkıyor: * Kadınların ve LGBTİ+'ların sağlık hizmetlerine erişimine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi * Yerel yönetimlerin işleyişi ve karar alma mekanizmalarına kadınların ve LGBTİ+'ların eşit katılımının sağlanması * Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı şiddetin önlenmesi * Yeni döneme ait plan bulunmasa da hazırlanmakta olduğu bilgisi paylaşıldı.
14	Orhaneli Belediyesi	-	
15	Orhangazi Belediyesi	-	
16	Osmangazi Belediyesi	-	
17	Yenişehir Belediyesi	-	
18	Yıldırım Belediyesi	-	

Tablo 4 Yerel Eşitlik ve Eylem Planlarının Varlığı

Ortaya çıkan sonuç, on sekiz belediyenin yalnızca ikisinde YEEP olduğunu gösteriyor. Tıpkı stratejik plan, performans ve faaliyet raporunda olduğu gibi, bu durum belediyelerin LGBTİ+ kapsayıcı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük politikaları hayata geçirmekten imtina ettiğine bir işaret. Belediyelerde YEEP'in bulunmaması ya da bulunsa bile LGBTİ+'ları güçlendirecek kapsamlı hedefler içermemesi, LGBTİ+ yurttaşların yönetim süreçlerine katılımı önünde ciddi bir engel oluşturuyor.

5.3. Eşitlik Birimlerinin Varlığı

İnsan hakları alanında politika üretmek, uygulamak ve izlemek için kurulan bu birimler, yalnızca belediyenin LGBTİ+ hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını güçlendirmek için değil, insan haklarını korumak ve hizmetlerden eşit yararlanmayı sağlamak için de belediye yapılanmaları içinde oldukça kritik bir rol oynuyor.

Eşitlik Birimleri, YEEP'in uygulanması ve takip edilmesi için bir mekanizma olabileceği gibi, katılım, bütçeleme ve politika üretme aşamalarında söz sahibi olarak belediye içerisinde bir merkeze dönüşebilir. Özellikle kriz, afet, şiddet durumlarında çözüm üretici mekanizmalar geliştirerek ve eşit yaşama katkı sağlayarak hak temelli STÖ'lerle işbirliği yapabilir. Eşitlik Birimlerinin belediyeler içerisindeki varlığı, LGBTİ+ hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının sürdürülebilirliği için oldukça önemlidir.

Eşitlik Birimlerinin Varlığı

* Bu tabloda Bursa belediyelerinde bulunan eşitlik birimlerinin varlığı gösterilmiştir.

Sıra	Belediye	Yerel Eşitlik Eylem Planı (2022-2024 veya 2024-2026)	Açıklama
1	Bursa Büyükşehir Belediyesi	✓ Mevcut.	Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Aile Kadın ve Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü'ne bağlı Ofis, YEEP oluşturulması için çalışıyor ve ayrımcılık karşıtı politika çalışmaları yürütüyor.
2	Büyükorhan Belediyesi	-	
3	Gemlik Belediyesi	-	
4	Gürsu Belediyesi	-	
5	Harmancık Belediyesi	-	
6	İnegöl Belediyesi	-	
7	İznik Belediyesi	-	
8	Karacabey Belediyesi	-	
9	Keles Belediyesi	-	
10	Kestel Belediyesi	-	

Sıra	Belediye	Yerel Eşitlik Eylem Planı (2022-2024 veya 2024-2026)	Açıklama
11	Mudanya Belediyesi	Mevcut. Eşitlik Birimi.	2023'te kuruldu. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'ne bağlı. Yeniden yapılandırılıyor.
12	Mustafakemalpaşa Belediyesi	-	
13	Nilüfer Belediyesi	✓ Mevcut. Eşitlik Birimi.	2010'da kuruldu. Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü, Dayanışma ve Eşitlik Bürosuna bağlı. Hak temelli bir bakış açısıyla savunuculuk yapma amacını taşıyor.
14	Orhaneli Belediyesi	-	
15	Orhangazi Belediyesi	-	
16	Osmangazi Belediyesi	Mevcut. Eşitlik Birimi.-	2013'te kuruldu. Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü'ne bağlı.
17	Yenişehir Belediyesi	-	
18	Yıldırım Belediyesi	-	

Tablo 5 Eşitlik Birimlerinin Varlığı

Tabloda da görüldüğü üzere, Bursa'da bulunan on sekiz belediyenin yalnızca dördünde (Bursa Büyükşehir Belediyesi, Mudanya Belediyesi, Nilüfer Belediyesi ve Osmangazi Belediyesi) Eşitlik Birimleri mevcut. Mudanya Belediyesi'nde kurulan birim yeniden yapılandırılma aşamasında. Yürütülen araştırmalar, Osmangazi Belediyesi bünyesinde bir Eşitlik Biriminin kurulu olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak birimin somut ve düzenli faaliyetlerinin 2025 yılı itibarıyla yeni yeni hayata geçirilmeye başlandığı görülmektedir.

Nilüfer Belediyesi, on beş yıldır Eşitlik Biriminin varlığını sağlayarak, bu konuda diğer belediyeler için ilham verici bir model sunuyor. Yine de çoğunluk belediyede Eşitlik Birimlerinin mevcut olmamasını ve bu durumun LGBTİ+ politikalarında oluşturacağı olumsuz hatırlamak gerekiyor.

5.4. Sözleşmeler ve Politika Belgeleri

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR), Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatının, Avrupa Bölge Teşkilatını oluşturan yerel ve bölgesel bağlamda en geniş temsile sahip Avrupa topluluğu olma özelliğini taşıyor. CEMR, 2006'da hem siyasi bir belge hem de pratik bir araç niteliğinde olan "Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı"nı getirmiştir. Söz konusu şart, belediye hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve izlenmesi süreçlerinde katılım ilkesini destekler. Şartın ana hatları şu üç temel unsurdan oluşmaktadır: İlkeler (kadın-erkek eşitliği gibi), YEEP oluşturulması ve kadın-erkek eşitliğine ilişkin somut taahhütler. Söz konusu belgeye meclis kararının ardından belediye başkanları imza atabilir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada bu şart belediyeler için kritik bir önem taşıyor.

Sözleşmeler ve Politika Belgeleri

* Bu tabloda Bursa belediyelerinin Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı imzacısı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıcı diğer sözleşmelere taraf olup olmadığı gösterilmiştir.

Sıra	Belediye	Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı	Tarafı Olunan Eşitliği Sağlayıcı Sözleşmelerin Varlığı
1	Bursa Büyükşehir Belediyesi	✓ İmzalandı	Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı (2024-2027) Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi (2024)
2	Büyükorhan Belediyesi	-	
3	Gemlik Belediyesi	-	Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi (2024)
4	Gürsu Belediyesi	-	
5	Harmancık Belediyesi	-	Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi (2024)
6	İnegöl Belediyesi	-	
7	İznik Belediyesi	-	
8	Karacabey Belediyesi	-	
9	Keles Belediyesi	-	
10	Kestel Belediyesi	-	
11	Mudanya Belediyesi	-	Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi (2024)
12	Mustafakemalpaşa Belediyesi	-	Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi (2024)
13	Nilüfer Belediyesi	✓ İmzalandı	Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi (2024)
14	Orhaneli Belediyesi	-	
15	Orhangazi Belediyesi	-	
16	Osmangazi Belediyesi	✓ İmzalandı	Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi (2024)
17	Yenişehir Belediyesi	-	
18	Yıldırım Belediyesi	-	

Tablo 6 Sözleşmeler ve Politika Belgeleri

Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi, Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) hazırladığı bir politika belgesidir. Kadın-erkek eşitliğini sağlamayı taahhüt eden bu belge YEPP hazırlanmasını ve her türlü ayrımcılığa karşı durulmasını da gerekli kılıyor. Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Bozbey, Bursa'da bulunan CHP belediyelerinin seçim öncesinde bu politika belgesini imzaladığını, yaptığı bir açıklamada dile getirmişti.² Dolayısıyla Bursa Büyükşehir, Gemlik, Harmancık, Mudanya, Mustafakemalpaşa, Nilüfer ve Osmangazi Belediyelerinin bu belgeye imzacı olduğu düşünüldüğünde, hem Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı da imzalamaları hem de YEPP hazırlamaları gerekliliği ortaya çıkıyor.

İzleme çalışmamız kapsamında dikkat çekici bulduğumuz bir diğer belge ise, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı oldu. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin ve ayrımcılığın önlenmesi için mevcut mekanizmaları iyileştirmeyi de hedefleyen bu belge, belediye bünyesinde bir toplumsal cinsiyet eşitliği sorumlusunun bulunmasını da gerekli kılıyor.

5.5. Kent Konseyleri

Kamu kurumları, STÖ'ler, meslek örgütleri gibi oluşumları bir araya getiren ve buluşma olanakları sağlayan kent konseyleri, belediyenin bir birimi değil, sivil bir oluşumdur. Kent konseylerinin asli görevi demokratik katılıma katkı sağlamaktır. Bununla birlikte, kentin sorunlarını ortak akılla çözmede kurucu bir işleve de sahiptir. Bu kapsamda bünyelerinde çeşitli meclisler, komisyonlar ve çalışma grupları kurabilirler.

Özgür Renkler olarak geçmişte Nilüfer Kent Konseyi ile çalışma ve çeşitli etkinliklerde bir araya gelme deneyimine sahip olduk ve kent konseyi içinde bir LGBTİ+ çalışma grubunun yürütülmesi sürecine dahil olduk. Bu çalışma grubunun artık aktif olmadığını belirtmemiz gerekir. İzleme çalışmamız gösterdi ki, Bursa'da bulunan kent konseyleri 2024'te LGBTİ+ hakları konusunda hiçbir etkinlik düzenlemedi. Öte yandan hiçbir kent konseyinin de LGBTİ+ haklarına ilişkin bir komisyonu mevcut değil. Kent konseyleri, LGBTİ+'ların sorunlarını ve taleplerini doğrudan aktarabileceği bir oluşum iken, LGBTİ+ haklarına ilişkin etkinlik düzenlememesi veya bunu önceleyecek bir komisyon kurmaması çarpıcıdır. Bu durum LGBTİ+'ların kent yönetiminde ne denli işlevsiz kılındığını ve LGBTİ+'ların temsiliyetinin söz konusu olmadığını gözler önüne sermektedir.

Büyükorhan'da, Harmancık'ta ve Mustafakemalpaşa'da kent konseyi olup olmadığı ise araştırmalarımız sonucunda belirsiz kalmıştır. Ayrıca pek çok kent konseyinin resmi internet sitesinin bulunmaması, sosyal medya hesaplarının da aktif olmaması konseylerin ulaşılabilirliği ve işlevselliği için düşündürücüdür.

Kent Konseyleri

* Bu tabloda Kent Konseylerinin LGBTİ+ politikalarını güçlendirmeyi hedefleyen komisyonlarının varlığı ve LGBTİ+ hakları konusunda düzenlediği etkinliklerin varlığı gösterilmiştir.

Sıra	Belediye	Durum	Komisyon	Etkinlik (2024)	Açıklama
1	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Mevcut Bursa Kent Konseyi	Bulunmuyor	İlgili kavramlar yer almıyor.	Yalnızca kadın meclisi mevcut
2	Büyükorhan Belediyesi	Belirsiz	-	-	

² <https://www.cumhuriyet.com.tr/dosyalar/bursa-buyuksehir-belediye-baskani-bozbey-cumhuriyete-konustu-2282918>

Sıra	Belediye	Durum	Komisyon	Etkinlik (2024)	Açıklama
3	Gemlik Belediyesi	Mevcut Gemlik Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Resmi internet sitesi bulunmuyor. Instagram hesabı mevcut.
4	Gürsu Belediyesi	Mevcut Gürsu Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Resmi internet sitesi bulunmuyor. Facebook hesabı mevcut.
5	Harmancık Belediyesi	Belirsiz	-	-	-
6	İnegöl Belediyesi	Mevcut İnegöl Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Yalnızca kadın meclisi mevcut
7	İznik Belediyesi	Mevcut İznik Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Resmi internet sitesi bulunmuyor. Facebook hesabı mevcut.
8	Karacabey Belediyesi	Mevcut Karacabey Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Resmi internet sitesi bulunmuyor. Instagram hesabı mevcut.
9	Keles Belediyesi	Mevcut Keles Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Resmi internet sitesi bulunmuyor. Facebook hesabı mevcut.
10	Kestel Belediyesi	Mevcut Kestel Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	-
11	Mudanya Belediyesi	Mevcut Mudanya Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Resmi internet sitesi bulunmuyor. Instagram hesabı mevcut.
12	Mustafakemalpaşa Belediyesi	Belirsiz	-	-	-
13	Nilüfer Belediyesi	Mevcut Nilüfer Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Yalnızca kadın meclisi mevcut.
14	Orhaneli Belediyesi	Mevcut Orhaneli Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Bilgiye ulaşılamadı.
15	Orhangazi Belediyesi	Mevcut Orhangazi Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Resmi internet sitesi bulunmuyor. Instagram hesabı mevcut.
16	Osmangazi Belediyesi	Mevcut Osmangazi Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Resmi internet sitesi bulunmuyor. Instagram hesabı mevcut.
17	Yenişehir Belediyesi	Mevcut Yenişehir Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Bilgiye ulaşılamadı.
18	Yıldırım Belediyesi	Mevcut Yıldırım Kent Konseyi	Bulunmuyor	-	Facebook profili var.

Tablo 7 Kent Konseyleri

5.6. Sivil Toplum Örgütleriyle İlişki

İzleme çalışmamızın bu aşamasında Bursa'da bulunan belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan STÖ'lerle yine toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük oluşturduğu işbirliklerini inceledik. Bu inceleme süresince belediyelerin 2023 dönemine ait faaliyet raporlarını ve sosyal medya hesaplarıyla kurumsal internet sitelerini araştırdık. Öte yandan Bursa'da bulunan tek LGBTİ+ derneği olan Özgür Renkler Derneği ile belediyelerin temas halinde bulunmadığını da eklemek gerekir.

Sivil Toplum Örgütleriyle İlişki

* Bu tabloda Belediyelerin 2023 dönemine ait faaliyet raporu, kurumsal internet sitesi ve sosyal medya hesapları üzerinden toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan STÖ'lerle yaptıkları ortaklıklar gösterilmiştir.

Sıra	Belediye	STÖ Adı	Ortaklığın kapsamı (2024)	Açıklama
1	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi	Eğitim	6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun üzerine farkındalık eğitimleri 30 uzman personele verildi.
2	Büyükorhan Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
3	Gemlik Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
4	Gürsu Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
5	Harmancık Belediyesi	Belgeye erişilemedi.		
6	İnegöl Belediyesi	Belgeye erişilemedi.		
7	İznik Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
8	Karacabey Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
9	Keles Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
10	Kestel Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
11	Mudanya Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
12	Mustafakemalpaşa Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
13	Nilüfer Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor	1) Adları verilmemiş kadın dernekleri 2) BUIKAD İş Yaşamında Başarılı Kadın Ödüülleri 3) Altınşehir Kadın Derneği 4) 23 Nisan Kadın Derneği 5) Barış Kadın Derneği 6) Nilüfer Mahalle Kadın Dernekleri 7) Mor Çatı 8) Süslü Kadınlar Bisiklet Topluluğu	Nilüfer Belediyesi, kadınlara dönük dijital okuryazarlık, proje hazırlama gibi atölyeler düzenlemiştir. Kadın derneklerine dönük destekleri sürekli olarak devam etmiştir. 8 Mart ve 25 Kasım gibi önemli günlerde toplantılar organize etmiştir. Mor Çatı'nın düzenlediği Kadın Sığınakları ve Dayanışma Merkezleri Kurultayı'na katılım sağlamıştır.
14	Orhaneli Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
15	Orhangazi Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
16	Osmangazi Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
17	Yenişehir Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		
18	Yıldırım Belediyesi	Ortaklık Yer Almıyor		

Tablo 8 Sivil Toplum Örgütleriyle İlişkisi

Tablodan da anlaşılacağı üzere belediyeler yalnızca LGBTİ+ hakları alanında değil toplumsal cinsiyet alanında da çekingenliğini koruyor. Yerelde bulunan feminist örgütlerle ve LGBTİ+ örgütleriyle ilişki kurmuyor. Bu durum sivil toplumun katılımı önünde de ciddi bir engel.

5.7. Medya Görünürlüğü

İzleme çalışmamızın son aşaması ise, belediyelerin internet sitelerinde ve sosyal medya hesaplarında 2024'te LGBTİ+ haklarıyla ilgili içerikler oluşturup oluşturmadığıydı. Maalesef ki hiçbir belediyenin internet sitesinde ve sosyal medya hesaplarında LGBTİ+ içerikli paylaşımları görebilmek mümkün değil.

Medya Görünürlüğü		
* Bu tabloda Belediyelerin kurumsal internet sitesinde ve sosyal medya hesaplarında LGBTİ+ içeriklerinin varlığı gösterilmiştir..		
Sıra	Belediye	Belediyenin kurumsal sitesinde ve sosyal medya hesaplarında içeriklerin varlığı (2024)
1	Bursa Büyükşehir Belediyesi	
2	Büyükorhan Belediyesi	
3	Gemlik Belediyesi	
4	Gürsu Belediyesi	
5	Harmancık Belediyesi	
6	İnegöl Belediyesi	
7	İznik Belediyesi	
8	Karacabey Belediyesi	
9	Keles Belediyesi	
10	Kestel Belediyesi	
11	Mudanya Belediyesi	
12	Mustafakemalpaşa Belediyesi	
13	Nilüfer Belediyesi	
14	Orhaneli Belediyesi	
15	Orhangazi Belediyesi	
16	Osmangazi Belediyesi	
17	Yenişehir Belediyesi	
18	Yıldırım Belediyesi	

Tablo 9 Medya Görünürlüğü

Bu başlık altında medyaya yansımış bazı hususları da hatırlatmak isteriz. 24 Haziran 2024'te Cumhuriyet Gazetesi'ne yansıyan habere göre, Bursa Karacabey Belediye Başkanı Fatih Karabatı'nın kadınlara özel plajı kapattığı öne sürüldü. Başkan Karabatı tepki gösteren yurttaşlara "lezbiyenler mesken tuttu" dedi.³ Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği Sinema Günleri ise, LGBTİ+ düşmanı medya organları tarafından hedef gösterildi.⁴ Yine Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Bozbey'in modacı Barbaros Şansal'ı ağırlaması, belediye meclisi tarafından ayrımcı tepkilerle karşılandı.⁵ Nilüfer Gençlik Meclisi'nin "aşk aşktır" paylaşımı da LGBTİ+ düşmanlarının hedefine girdi.⁶

Özellikle Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Nilüfer Belediyesi'nin düzenlediği farkındalık yaratıcı etkinliklerin sık sık hedef gösterildiğini belirtmemiz gerekir. Yine de, LGBTİ+ karşıtlarının hedef göstermekten çekinmediği bu gibi durumlarda, belediyelerin LGBTİ+ haklarını savunmada yaşadığı çekince dikkat çekicidir.

³ <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/iyi-partili-baskandan-cirkin-ifade-lezbiyenlerin-mesken-tuttugu-bir-2219962>

⁴ <https://www.takvim.com.tr/guncel/2024/09/30/chpli-bursa-buyuksehir-belediyesinden-skandal-lgbt-organizasyonu/amp>

⁵ <https://www.bursahakimiyet.com.tr/bursa/bursa-buyuksehir-belediye-meclisi-nde-barbaros-sansal-krizi-tansiyon-yukseldi-in-san-olun-1350874>

⁶ <https://www.sehirmedya.com/ozel-haber/nilufer-belediyesi-nin-lgbt-sevdasi-407389>

6. SONUÇ

Gerçekleştirdiğimiz izleme çalışması gösteriyor ki, Bursa'da bulunan belediyeler, LGBTİ+ haklarına duyarlı değil. LGBTİ+ haklarına ilişkin duyarlı olsa bile, faaliyetleri ve uygulamaları son derece yetersiz. YEPP pek az belediyenin (Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Nilüfer Belediyesi) hazırladığı bir plan iken, bu planın olmayışı LGBTİ+ haklarına ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dönük bir duyarlılığın olmadığını da göstergesi. Benzer şekilde, LGBTİ+ hakları alanında doğrudan çalışabilecek bir birim olan Eşitlik Birimlerinin varlığı da Bursa belediyelerinde oldukça kısıtlı. Bu durum Bursa'da yerel yönetimler nezdinde LGBTİ+'ların sorunlarının ve taleplerinin öncelenmediğini gözler önüne seriyor. Belediyeler çeşitli belgelerinde her ne kadar ayrımcılığa karşı bir taahhüt geliştirdiğini söylese de bu taahhütleri cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ekseninde geliştirmekten imtina ediyor. Benzer şekilde kent konseylerinde de LGBTİ+ haklarına dönük çalışmalar ve komisyonlar bulunmuyor. Bursa'da bulunan belediyeler, LGBTİ+ örgütleriyle ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan örgütlerle işbirliği kurmuyor. Belediyelerin internet siteleri ve sosyal medya hesapları için oluşturduğu içerikler de tıpkı stratejik plan, faaliyet ve performans raporları gibi LGBTİ+ kavramını teğet geçiyor.

Muhalif belediyelere kayyum atamalar, baskılar, hedef göstermeler ve soruşturmalar belediyelerde LGBTİ+ hakları konusunda bir çekince yaratırken, bu durum Bursa'da da derinden hissediliyor. LGBTİ+'ları koruyacak ve güçlendirecek mekanizmalar yerel yönetimler nezdinde kaybolmaya yüz tutuyor. LGBTİ+'lara dönük ihlallerin böylesi derinleştiği bir dönemde, bu mekanizmaların kaybolması LGBTİ+'ları daha fazla yalnızlığa, görünmezliğe ve şiddete itiyor. Yerelde bulunan LGBTİ+ hak örgütleri ise neredeyse belediye gibi çalışarak kapsayıcı hizmet sunumunu kendisi sırtlıyor.

Sonuçta insan hakları örgütlerine ve insan hakları savunucularına, belediyeleri LGBTİ+ hakları konusunda çalışmaya teşvik etmek için bir sorumluluk düşerken, belediyelerin de LGBTİ+'lara dönük şiddet ve nefret olaylarının böylesi arttığı bir dönemde, eşit bir kent yaşamı için kapsayıcı politikalarını derhal harekete geçirmesi gerekiyor.

7. ÖNERİLER

Ortaya çıkan bulgular ve sonucun ardından Bursa'da bulunan belediyelere ve kent konseylerine LGBTİ+ haklarını ve LGBTİ+'ları güçlendirmek için yapabileceklerini önerilerle sıralamak isteriz:

Belediyelere;

- **Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı İmzalayın ve Yerel Eşitlik Eylem Planları oluşturun:** Bu şart, belediyeler nezdinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamanın güçlü bir taahhüdüdür. Oluşturulacak eylem planları ise, şartın yerine getirilmesi için somut adımları içerir. Bu şart ve plan daha adil bir belediyecilik anlayışı için son derece önemlidir.
- **Politika belgeleri ve bütçe oluşturun:** Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı karşı duruşu stratejik plan, performans ve faaliyet raporlarında belirtin. LGBTİ+'ların güçlenmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçe hedefleri belirleyin.
- **Eşitlik Birimleri kurun:** Hem sivil toplumla iletişim süreçlerini yürütecek, hem yerel eşitlik eylem planlarının uygulanmasından sorumlu olacak böylesi birimler eşit kent yaşamı üzerinde hayati öneme sahiptir.
- **Açık kimlikli LGBTİ+ personel istihdam edin:** Açık kimlikli LGBTİ+ personellerin istihdam edilmesi, belediyenin eşitlik taahhüdünü yerine getirdiğinin bir göstergesidir. Açık kimlikli LGBTİ+ personellerin yönetim süreçlerinde karar alıcı pozisyonda olması LGBTİ+ haklarını güçlendirecektir.
- **Kurum içi eğitimler düzenleyin:** Belediyenin organizasyon şemasında en üstten en alta kadar olacak şekilde personellerin LGBTİ+ hakları ve ayrımcılık konularında düzenli eğitimler almasını sağlayın.
- **LGBTİ+ dostu belediyecilik protokolünü imzalayın:** Çeşitli LGBTİ+ hak örgütlerinin hazırladığı protokolleri imzalayarak LGBTİ+ haklarından yana doğrudan taraf alın. Bu hakları güvence altına alın.
- **LGBTİ+ sivil toplumuyla işbirliği kurun:** Kentte bulunan LGBTİ+ hak örgütleriyle iletişim kurun, bu örgütlerin belediyenin karar alma ve plan oluşturma süreçlerine dahililiyetini sağlayın. Kentte bulunan LGBTİ+ örgütlerinin ihtiyaçlarını ve taleplerini önceleyin.
- **Önemli günleri kutlayın ve etkinlikler düzenleyin:** Onur Ayı, 20 Kasım Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Günü, 17 Mayıs Uluslararası Homofobi-Bifobi-Transfobi ve İnterfobi Karşısı Gün gibi önemli günlerde belediyenin sosyal medya hesaplarından paylaşımlar yapın ve bu gibi önemli günlerde çeşitli farkındalık etkinlikleri düzenleyin.

- **LGBTİ+'lara destek sunun:** Barınma, sağlığa erişim ve istihdam olanaklarından LGBTİ+'ların faydalanmasını sağlayın. LGBTİ+'ları yoksulluğa karşı koruyacak önlemler alın. LGBTİ+'ların yararlanabileceği psikososyal ve hukuki destek mekanizmalarını belediye içerisinde hayata geçirin. Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerini hayata geçirin.
- **Güvenli kentler yaratın:** LGBTİ+'ların maruz bırakıldıkları ayrımcılıkları, hak ihlalleri raporlarını ve STÖ'lerin görüşlerini dikkate alarak LGBTİ+'lar için güvenli kentlerin yaratılması için faaliyetlerde bulunun.

Kent Konseylerine;

- **LGBTİ+ Meclisi oluşturun:** Kentteki LGBTİ+'ların bir araya gelmesini sağlayacak çalışma gruplarını, meclisleri veya komisyonları hayata geçirin. Bu komisyonların kent üzerinde kararlar almasını sağlayacak ortamlar yaratın.
- **İhtiyaç tespitinde bulunun:** Kentteki LGBTİ+'ların sorunlarını ve taleplerini listeleyin. Bu liste ile belediyelere dönük savunuculuk çalışmaları gerçekleştirin.
- **İşbirlikleri kurun:** Çeşitli meclisler, komisyonlar ve çalışma grupları ile LGBTİ+'ların ilişki kurmasını sağlayın. Bu grupların çalışmalarını LGBTİ+ haklarına duyarlı hale getirin.
- **Güvenli mekanlar yaratın:** LGBTİ+ dostu mekanların varlığı ve ayrımcılıktan arınmış bir kent hayatı için çeşitli haritalama çalışmaları yürütün. Belediyeleri ve mekanları LGBTİ+ hakları konusunda etkileyin.
- **Politika belgeleri ve etkinlikler oluşturun:** Kent konseylerinde LGBTİ+'lara dönük ayrımcılığı yasaklayan, LGBTİ+'ların dahilietini hedefleyen politika belgeleri ve etkinlikleri hayata geçirin.

8. KAYNAKÇA

- Cumhuriyet Halk Partisinin Yerel Yönetimlerde Eşitlik Politika Belgesi
<https://en.chp.org.tr/yayin/chp-yerel-yonetimlerde-esitlik-politika-belgesi/Open>
- Bursa Büyükşehir Belediyesi Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı
<https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/15kmsybfk6f4s4k.pdf>
- Belediye Eşitlik Birimleri Mevcut Durum Analizi - CEİD
<https://ceidizler.ceid.org.tr/Belediye-Esitlik-Birimleri-Mevcut-Durum-Analizi-i226>
- Belediyelerde Mevcut Durum Analizi - 30 Büyükşehir Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Bize Ne Söylüyor? - CEİD
<https://dspace.ceid.org.tr/server/api/core/bitstreams/d0607716-7020-4c1b-8084-6edf74ba7fc8/content>
- Yerel Eşitlik Eylem Planı Hazırlama Rehberi - CEİD
<https://ceidizler.ceid.org.tr/dosya/yeephazirlamarehberipdf.pdf>
- Avrupa Yerel Yaşamda Kadın - Erkek Eşitliği Şartı
https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_cemr-avrupa-yerel-yasamda-kadin-erkek-esitligi-sarti_304
- İnsan Hakları Kentleri Göstergeleri - Raoul Wallenberg Institute
<https://rwistanbul.org/rapor/0.15957400%201619611232.pdf>
- LGBTİ+ Hakları ve Yerel Yönetimler - Kaos GL
<https://kaosgldernegi.org/images/library/yerel-yo-netimler-web.pdf>
- "Her Zamankinden Daha Fazla!" LGBTİ+'ların İnsan Hakları 2024 Yılı Raporu
<https://kaosgldernegi.org/images/library/lgbti-larin-i-nsan-haklari-raporu-2024.pdf>
- Yogyakarta İlkeleri - Kaos GL
<https://kaosgldernegi.org/images/library/yogyakarta-web.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Belediye Kanunu
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi
<https://www.ihd.org.tr/ekonomik-sosyal-ve-ktel-haklar-uluslararasi-sleesi/>
- Siyasi ve Medeni Haklar Uluslararası Sözleşmesi
<https://www.ihd.org.tr/sasve-medenhaklar-uluslararasi-slees/>

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
<https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf>
- Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
<https://www.kureselamaclar.org/>
- Kent Konseyleri Yönetmeliği
<https://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/sayfa/kent-konseyleri-yonetmeligi.html>
- İstanbul Sözleşmesi
<https://istanbulsozlesmesi.org/sozlesmenin-tam-metni/>
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)
<https://www.aile.gov.tr/media/35256/kadinlara-karsi-her-turlu-ayrimciligin-onlenmesi-sozlesmesi-ve-ihtiyari-protokolu.pdf>
- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı
https://www.bursa.bel.tr/yayinlar_pdf_viewer?id=2865
- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2025 Performans Programı
https://www.bursa.bel.tr/yayinlar_pdf_viewer?id=2866
- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2024 Faaliyet Raporu
https://www.bursa.bel.tr/yayinlar_pdf_viewer?id=2868
- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2024-2026 Yerel Eşitlik Eylem Planı
<https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/9jjksx1jyskk8s0.pdf>
- Bursa Büyükşehir Belediyesi 2024- 2027 Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı
<https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/15kmsybfk6f4s4k.pdf>
- Büyükşehir Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://www.buyukorhan.bel.tr/wp-content/uploads/2024/09/BUYUKORHAN-BELEDIYESI-2023.pdf>
- Gemlik Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı
<https://gemlik.bel.tr/Dosyalar/Raporlar/Stratejik%20Plan%202025-2029.pdf>
- Gemlik Belediyesi 2024 Performans Programı
<https://gemlik.bel.tr/Dosyalar/Raporlar/PerformansRaporu2024.pdf>
- Gemlik Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://gemlik.bel.tr/Dosyalar/Raporlar/FaaliyetRaporu2023.pdf>
- Gürsu Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://www.gursu.bel.tr/yayinlar/faaliyet-raporlari#2023-yili-faaliyet-raporu>
- İnegöl Belediyesi 2024- 2029 Stratejik Planı
<https://www.inegol.bel.tr/Content/Upload/Dokuman/filepath/12889-inegol-belediyesi-2025-2029-stratejik-plani-1730793049.pdf>
- İnegöl Belediyesi 2025 Performans Programı
<https://www.inegol.bel.tr/Content/Upload/Dokuman/filepath/12888-inegol-belediyesi-2025-yili-performans-programi-1730788803.pdf>
- İnegöl Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://www.inegol.bel.tr/Content/Upload/Dokuman/filepath/12571-2023-yili-faaliyet-raporu-1714391674.pdf>

- İznik Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
https://iznik.bel.tr/public/uploads/files/activity_reports/1738517064_74a88dce1ff7128454d9.pdf
- Karacabey Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
https://www.karacabey.bel.tr/storage/8236/2023-yili-faaliyet-raporusonpdf_d89a89de3b67fd94e884d7af6f4c7137.pdf
- Keles Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı
https://drive.google.com/file/d/19o75hcPj5TYMFgZ31I5BfU2MuXOjY1Fe/view?usp=drive_link
- Keles Belediyesi 2023-2024 Faaliyet Raporu
<https://www.keles.bel.tr/2023-2024-yili-faaliyet-raporu/>
- Kestel Belediyesi 2025- 2029 Stratejik Planı
<https://www.kestel.bel.tr/sayfa/stratejik-planlar>
- Kestel Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://www.kestel.bel.tr/faaliyet-raporlari/2023-yili-faaliyet-raporu/21>
- Mudanya Belediyesi 2025- 2029 Stratejik Planı
<https://mudanya.bel.tr/upload/doc/2024/11/01/0456cd28-1d1b-4800-ae03-f3ba211a9e53.pdf>
- Mudanya Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://mudanya.bel.tr/upload/doc/2024/05/13/7c65ddb2-1b24-4815-8310-e347a0edc9e4.pdf>
- Mustafakemalpaşa Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı
[https://www.mustafakemalpasa.bel.tr/upload/2025-2029-strateji%CC%87k-plani_compressed-min-\(1\)1726753586.pdf](https://www.mustafakemalpasa.bel.tr/upload/2025-2029-strateji%CC%87k-plani_compressed-min-(1)1726753586.pdf)
- Mustafakemalpaşa Belediyesi 2025 Performans Programı
<https://www.mustafakemalpasa.bel.tr/upload/performans-programi-20251729690469.pdf>
- Mustafakemalpaşa Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
[https://www.mustafakemalpasa.bel.tr/upload/son-faali%CC%87yet-raporu-2023-\(2\)1713973368.pdf](https://www.mustafakemalpasa.bel.tr/upload/son-faali%CC%87yet-raporu-2023-(2)1713973368.pdf)
- Nilüfer Belediyesi 2025- 2029 Stratejik Planı
<https://www.nilufer.bel.tr/i/pdf/102.pdf>
- Nilüfer Belediyesi 2025 Performans Programı
<https://www.nilufer.bel.tr/i/pdf/103.pdf>
- Nilüfer Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://www.nilufer.bel.tr/i/pdf/101.pdf>
- Nilüfer Belediyesi 2022-2024 Yerel Eşitlik Eylem Planı
https://www.nilufer.bel.tr/dosya_yoneticisi/pdf_doc/YerelEsitlikEylem.pdf
- Orhangazi Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://orhangazi.bel.tr/faaliyet-raporlari/2023-faaliyet-raporu/12>
- Orhangazi Belediyesi 2025 Performans Programı
<https://orhangazi.bel.tr/upload/icerikdosyalar/y05CQMvn74neYGj.pdf>
- Osmangazi Belediyesi 2025- 2029 Stratejik Planı
<https://www.osmangazi.bel.tr/stratejik-plan/osmangazi-belediyesi-2025-2029-yili-stratejik-plani>
- Osmangazi Belediyesi 2024 Performans Programı
https://www.osmangazi.bel.tr/storage/app/media/raporlar/2024_performans_programi.pdf
- Osmangazi Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
https://www.osmangazi.bel.tr/storage/app/media/raporlar/2023_yili_faaliyet_raporu.pdf

- Yenişehir Belediyesi 2025- 2029 Stratejik Planı
<https://www.bursa-yenisehir.bel.tr/files/Yenisehir-Belediyesi-Stratejik-Plan-2025-2029.pdf>
- Yenişehir Belediyesi 2025 Performans Programı
<https://www.bursa-yenisehir.bel.tr/files/performans/2025/perfomans-programi-2025.pdf>
- Yenişehir Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
https://www.bursa-yenisehir.bel.tr/files/2023_faaliyet_raporu.pdf
- Yıldırım Belediyesi 2025- 2029 Stratejik Planı
<https://www.yildirim.bel.tr/tema/belediye/uploads/reports/2025-2029.pdf>
- Yıldırım Belediyesi 2023 Faaliyet Raporu
<https://www.yildirim.bel.tr/tema/belediye/uploads/reports/2023.pdf>